

Nr 76

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1969: 232) om vissa sanktioner mot Rhodesia.

Genom en den 6 november 1970 dagtecknad proposition, nr 202, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag om fortsatt giltighet av lagen (1969: 232) om [§]vissa sanktioner mot Rhodesia

Härigenom förordnas, att lagen (1969: 232) om vissa sanktioner mot Rhodesia, vilken gäller längst till utgången av år 1970, skall äga fortsatt giltighet så länge Konungen ej annat förordnat, dock längst till utgången av år 1971.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Geijer*, följande.

Enligt Förenta Nationernas stadga kan FN:s säkerhetsråd under vissa förhållanden besluta om eller rekommendera sanktioner av icke-militär natur i syfte att upprätthålla eller återställa internationell fred och säkerhet. Stat som är medlem i FN är enligt FN:s stadga skyldig att godta och verkställa säkerhetsrådets beslut om sådana sanktioner.

Den 11 november 1965 avgav regeringen i den dåvarande brittiska kolonien Sydrhodesia (i det följande kallad Rhodesia) en ensidig självständighetsförklaring. I anslutning härtill rekommenderade säkerhetsrådet i två resolutioner i november 1965 FN:s medlemsstater att genomföra vissa sanktioner mot Rhodesia. Dessa rekommendationer kunde genomföras i Sverige främst med stöd av Kungl. Maj:ts allmänna ekonomiska lagstiftningsmakt.

De två resolutionerna aktualiserade frågan om att införa särskild lagstift-

ning som för vårt lands vidkommande ger möjlighet att genomföra säkerhetsrådets beslut och rekommendationer om sanktioner av icke-militär natur. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari 1966 tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet tre sakkunniga för utredning av denna lagstiftningsfråga. De sakkunniga antog namnet FN-lagkommittén.

Den 16 december 1966 antog säkerhetsrådet en för medlemsstaterna bindande resolution om ytterligare sanktioner mot Rhodesia. En del av resolutionen kunde Sverige efterkomma med stöd av en särskild FN-lag på sjöfartens område (SFS 1966: 158, giltig till utgången av juni 1971, se SFS 1970: 107). För att resolutionen i övrigt skulle kunna efterkommas krävdes allmän lag, beslutad av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt. Med anledning därav uppdrog Kungl. Maj:t i februari 1967 åt FN-lagkommittén att skyndsamt särskilt utreda frågan om lagstiftning av provisorisk karaktär för att göra det möjligt för Sverige att uppfylla sina förpliktelser enligt resolutionen.

I mars 1968 avlämnade kommittén en promemoria med förslag till sådan lagstiftning. På grundval av denna genomfördes lagen (1969: 232) om vissa sanktioner mot Rhodesia (Rhodesialagen). Lagen utformades så, att den omfattar också de åtgärder som påkallas av en av säkerhetsrådet den 29 maj 1968 antagen ny resolution rörande ytterligare sanktioner mot Rhodesia. Rhodesialagen trädde i kraft den 11 juni 1969 och är alltså i kraft.

Lagen har gjort det möjligt för Sverige att fullt ut efterkomma säkerhetsrådets fram till tiden för lagens ikraftträdande antagna resolutioner rörande sanktioner mot Rhodesia (prop. 1969: 78, U1LU 1, rskr 289).

Rhodesialagen innehåller regler om förbud av olika slag. Sålunda förbjuds bl. a. införsel till och utförsel från Rhodesia av alla slags varor samt vissa åtgärder som främjar eller är ägnade att främja sådan införsel eller utförsel (2 och 3 §§). Från införselförbuden undantas bl. a. varor som är avsedda för medicinskt bruk. I fråga om vara som härrör från Rhodesia och har utförts därifrån efter Rhodesialagens ikraftträdande får inte företas rättshandling avseende ekonomiskt mellanhavande (4 §). Sådan vara får inte heller transporteras. I lagen förbjuds också betalning eller kreditgivning till Rhodesia samt luftfart med anknytning till Rhodesia (5 och 6 §§). Lagen innehåller också bestämmelser om straff för den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot något av förbuden (8 §). För utomlands begången gärning kan ansvar ådömas, förutom svensk medborgare, utlänning som har begått brottet på svenskt fartyg eller luftfartyg. Även vissa bestämmelser om förverkande av egendom på grund av brott samt om särskild åtalsprövning ingår i lagen (9—11 §§). Denna innehåller slutligen en regel om avvísning av utlänning som skäligen kan antas ha hemvist i Rhodesia (12 §).

Rhodesialagen gäller så länge Kungl. Maj:t inte har förordnat annat,

dock längst till utgången av år 1970. Anledningen till att giltighetstiden begränsades var att en allmän och permanent sanktionslag beräknades kunna träda i kraft den 1 januari 1971 och då ersätta Rhodesialagen. Bemyndigandet för Kungl. Maj:t att före giltighetstidens utgång förordna om upphävande av lagen infördes för att lagen snabbt skulle kunna upphävas för det fall att säkerhetsrådet före utgången av år 1970 skulle häva sanktionerna mot Rhodesia.

I april 1970 avlämnade FN-lagkommittén betänkandet Svensk FN-lag, Sanktioner och deras genomförande (SOU 1970:19), med förslag till lag om vissa internationella sanktioner (FN-lag). Den föreslagna lagen är avsedd att möjliggöra för Kungl. Maj:t att för Sveriges del snabbt efterkomma säkerhetsrådets resolutioner om sanktioner av icke-militär natur, mot vilken stat de än riktas. Betänkandet har remissbehandlats och övervägs f. n. inom justitiedepartementet.

Det har visat sig inte vara möjligt att förelägga 1970 års riksdag proposition med förslag till lagstiftning på grundval av kommittéförslaget i sådan tid att riksdagen hinner ta ställning till förslaget före riksdagssessionens slut. Arbetet på lagstiftningen är dock så långt framskridet att proposition i ämnet kommer att kunna föreläggas 1971 års vårriksdag.

De resolutioner som har föranlett Rhodesialagen är fortfarande i kraft. Lagen bör därför fortfara att gälla till dess de beslutade sanktionerna upphävs av säkerhetsrådet eller en permanent sanktionslagstiftning träder i kraft. Med hänsyn till vad nyss anförts rörande arbetet på en permanent FN-lag bör giltighetstiden förlängas t. o. m. den 31 december 1971. Kungl. Maj:t bör även i fortsättningen ha möjlighet att före giltighetstidens utgång upphäva lagen, om säkerhetsrådet dessförinnan skulle häva sanktionerna. Skulle en permanent FN-lag träda i kraft före utgången av år 1971, bör Rhodesialagen givetvis upphävas vid ikraftträdandet.

Sedan Rhodesialagen trädde i kraft har säkerhetsrådet den 18 mars 1970 antagit en ny resolution om sanktioner mot Rhodesia. Resolutionen innehåller både bindande beslut och rekommendationer. Det bindande beslut som här är av intresse ålägger medlemsstaterna att omedelbart bryta alla diplomatiska, konsulära, kommersiella, militära och andra förbindelser med den olagliga regeringen i Rhodesia samt bryta alla förekommande transportförbindelser till eller från Rhodesia. I de delar av resolutionen som innefattar endast rekommendationer uppmanas medlemsstaterna bl. a. att vidta lämpliga åtgärder på det nationella planet för att tillse att ingen handling som utförs av representanter för eller institutioner under den olagliga regeringen i Rhodesia skall ges något erkännande av medlemsstaternas myndigheter. Medlemsstaterna uppmanas också att vidta alla ytterligare icke-militära åtgärder som är möjliga enligt FN-stadgan för att komma till rätta med situationen i Rhodesia.

De åtgärder som Sverige redan har vidtagit med anledning av säkerhets-

rådets tidigare resolutioner angående sanktioner mot Rhodesia är så långtgående att vårt land får anses därigenom ha i nöjaktig utsträckning uppfyllt också besluten och rekommendationerna i den senaste resolutionen. Det saknas därför anledning att i detta sammanhang föra in bestämmelser om ytterligare sanktionsåtgärder i lagen.

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att riksdagen bifaller propositionen nr 202.

Stockholm den 26 november 1970

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Schött (m), Svanström (cp), fru Lindström (s) och herr Helge Karlsson (s);

från andra kammaren: herrar Dockered (cp), Jönsson i Malmö (s), Hansson i Piteå (s), Sjöholm (fp), Oskarson (m), fru Bergander (s), herrar Polstam (cp) och Jadestig (s).